

Пол Кругман

Лака бескорисна економија

Пре неколико дана, прочитао сам један наводно озбиљан рад у часопису *American Economic Review*, једном од водећих журнала у бранши, који нашироко објашњава како наша висока стопа незапослености има дубоке структурне корене и да су за њу неподесна било каква брза решења. Ауторова дијагноза је да америчка привреда једноставно није довољно флексибилна да изађе на крај са брзим технолошким променама. У раду се посебно критикују програми попут осигурања за незапослене, јер наводно само одмажу радницима, пошто смањују подстицаје да се радник прилагоди.

Добро, нешто сам прећутао: тај рад је објављен у јуну 1939. Само неколико месеци касније, избио је Други светски рат, а Америка је – иако још није била ушла у рат – отпочела масовне војне припреме, што је коначно обезбедило фискални стимуланс на нивоу прикладном дубини кризе. Две године након објављивања тог чланка о неизводљивости брзог запошљавања, америчка стопа непољопривредне запослености порасла је 20 посто – што је исто као кад бисмо данас отворили 26 милиона радних места!

Сада се налазимо у другој депресији, не толико страшној попут претходне, али ипак довољно страшној. И поново наводни експерти инсистирају на томе да су наши проблеми „структурни“, да се не могу брзо решити. Морам се концентрисати на дужи рок, говоре ови људи, убеђени да поступају одговорно. А заправо су изузетно неодговорни.

Шта значи кад се каже да имамо структурни проблем незапослености? Уобичајена верзија подразумева тврдњу да су амерички радници заробљени у погрешној индустрији или да имају погрешне квалификације. Један често цитирани чланак Рагхурама Рајана са Универзитета у Чикагу говори да је потребно преместити раднике из „надуваног“ грађевинског, финансијског и државног сектора.

У ствари, број запослених у државом сектору по глави становника практично се није мењао деценијама, али нема везе – поента је да се послови, насупрот порукама из таквих прича, од почетка кризе нису губили у индустријама које су наводно превише нарасле у годинама пумпања финансијског «балона». Напротив, радна места су затварана широм спектра, практично у сваком сектору и сваком занимању, исто као и тридесетих година прошлог века. Поред тога, ако је проблем то што многи радници имају погрешне квалификације или су на погрешном месту, очекивало би се да радницима са правим квалификацијама и на

правом месту приходи знатно порасту; међутим, врло је мало победника међу радним становништвом.

Све нам ово јасно говори да не патимо од болова некакве структурне транзиције која постепено мора да протекне, него од свеопштег недостатка довољне потражње – недостатка који би се могао лако излечити државним програмима подстицања потрошње.

Шта је онда поента овог опсесивног упињања да се наши проблеми прогласе „структурним“? Да, стварно мислим да је то опсесивно. Економисти о томе расправљају већ неколико година, а структуралисти просто не желе да разумеју проблем, без обзира на сву силу доказа.

Одговор је, чини ми се, у томе што тврдње да су наши проблеми дубоки и структурни пружају изговор да се ништа не ради да се ублаже патње незапослених.

Наравно, структуралисти не признају да само изналазе изговоре. Кажу да није поента у томе да нађемо брзо решење, него да се концентришемо на дужи рок – иако најчешће није јасно о каквој се тачно дугорочној политици ради, осим да она наноси бол радницима и сиромашнима.

У сваком случају, Џон Мејнард Кејнс је пре више од 80 година одлично проценио овакве људе. „Али овај *дуги рок*“, писао је он, „лош је путоказ за данашњу ситуацију. *Дугорочно гледано*, сви смо мртви. Економисти себи постављају исувише лак и бескористан задатак, ако у ова узбуркана времена умеју само да нам кажу да ће, кад бура прође, море понови бити мирно.“

Додао бих само да измишљање разлога да се не учини ништа у вези са данашњом незапосленосту није само свирепост и штетно, него је и пример лоше политике. Јер постоје бројни докази да ће нездрави ефекти високе незапослености бацити сенку на привреду за много година. **Кад следећи пут неки надобудни политичар или стручњак крене да распреда како је дефицит терет за наредну генерацију, сетите се да данас младима у Америци није највећи проблем неки будући терет задужености – терет који, узгред буди речено, прерано резање трошкова вероватно само погоршава, а не олакшава. Напротив, то је недостатак радних места, који спречава многе школоване људе да отпочну свој радни век.**

Дакле, ове силне приче о структурној незапослености немају за циљ суочавање са правим проблемима; њихов циљ је да проблеме избегнемо, и да кренемо лакшим, бескорисним путем. **Време је да се то прекине.**